

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 294/2017-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. novembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti [REDACTED]
[REDACTED], a [REDACTED]
[REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Holičom, Poľovnícka 4, Bernolákovo, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejedanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/1998 v období po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 340/2015 zo 17. mája 2016 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED]
[REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejedanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/1998 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/1998 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a spoločne a nerozdielne finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]
trovy konania v sume 312,34 € (slovom trisťodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. Jozefa Holiča, Poľovnícka 4, Bernolákovo, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 294/2017-15 z 25. apríla 2017 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejedanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/1998 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú žalobcami v napadnutom konaní, predmetom ktorého je určenie, že v žalobe označené nehnuteľnosti patria do ich bezpodielového spoluvlastníctva. Žaloba bola okresnému súdu doručená 26. septembra 1997 a napadnuté konanie nebolo do podania sťažnosti ústavnému súdu skončené.

V napadnutom konaní bolo ústavným súdom už dvakrát konštatované porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Prvý raz tomu tak bolo vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava I (nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 388/06 z 28. júna 2007), druhý raz vo vzťahu ku Krajskému súdu v Bratislave (nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 340/2015 zo 17. mája 2016). V oboch prípadoch bolo sťažovateľom priznané aj finančné zadosťučinenie.

Podanou sťažnosťou sťažovatelia napádajú iba úsek napadnutého konania, a to vedeného pred okresným súdom a časovo ohraničeného od 8. októbra 2015 do času podania tejto sťažnosti (23. februára 2017). Napadnutý úsek konania predstavuje celkovú dĺžku približne 17 mesiacov.

Sťažovatelia chronologicky poukazujú na neefektívnu činnosť okresného súdu vo vzťahu k napadnutému úseku napadnutého konania, no neuvádzajú k nemu zásadnú právnu argumentáciu. Sťažnosť zakladajú na tom, že napriek dvojnásobnému konštatovaniu porušenia ich základného práva v napadnutom konaní okresný súd nekoná dostatočne rýchlo a efektívne. Vo zvyšku sťažnosti predkladajú vecné argumenty týkajúce sa merita sporu, nie však tvrdených zbytočných prietáhov.

Sťažnosťou napadnutý úsek napadnutého konania mal dosiaľ takýto priebeh:

- 8. októbra 2015 – okresnému súdu bolo doručené uznesenie Krajského súdu v Bratislave, ktorým tento súd zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 8 C 142/1998-781 z 12. marca 2008 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,

- okresný súd nariadil pojednávanie na 26. máj 2016 (predmetné pojednávanie bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne),

- okresný súd nariadil pojednávanie na 7. september 2016 (predmetné pojednávanie bez uvedenia dôvodu neuskutočnil a nariadil nasledujúce pojednávanie),
- okresný súd nariadil pojednávanie na 25. október 2016 (predmetné pojednávanie bolo zrušené z dôvodu, že zákonná sudkyňa sa mala zúčastniť konferencie),
- okresný súd nariadil pojednávanie na 10. november 2016 (predmetné pojednávanie bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne),
- okresný súd nariadil pojednávanie na 28. február 2017.

Na dokreslenie priebehu napadnutého úseku napadnutého konania (po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie) ústavný súd dopĺňa, že pojednávanie nariadené na 28. február 2017 sa uskutočnilo a bolo odročené na 23. máj 2017. Termín odročeného pojednávania bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne a bol nariadený nový termín pojednávania na 5. september 2017.

Sťažovatelia celou sťažnosťou v podstate tvrdia, že okresný súd nevenuje reštančnej (takmer 20 rokov neskončenej) veci náležitú pozornosť.

Na základe uvedeného sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/1998, okresnému súdu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznal im primerané finančné zadost'učinenie každému vo výške 5 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

Výšku primeraného finančného zadost'učinenia sťažovatelia odôvodňujú dĺžkou napadnutého konania, zhoršeným zdravotným stavom, ich pokročilým vekom a podvodným konaním žalovaných.

Na základe výzvy ústavného súdu sa podaním sp. zn. Spr 3397/2017 zo 14. júna 2017 (doručeným ústavnému súdu 22. júna 2017) k podanej ústavnej sťažnosti vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom okrem stručného zhrnutia priebehu

konania poukázala na opodstatnené zrušenie nariadených termínov pojednávania z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne, jej účasti na medzinárodnej konferencii a žiadosti právneho zástupcu jedného zo žalovaných. K podaniu pripojila aj vyjadrenie vo veci konajúcej zákonnej sudkyne, ktorá v ňom zdôraznila, že pojednávanie nariadené na 7. september 2016 nebolo zrušené, tak ako to uvádzajú sťažovatelia, bezdôvodne, ale na žiadosť právneho zástupcu jedného zo žalovaných. Poukázala tiež na enormné pracovné zaťaženie a z toho vyplývajúcu fluktuáciu zamestnancov okresného súdu, ktorá spôsobuje neustále prerozdelenie agendy, a na právnu zložitosť veci.

Predsedníčka okresného súdu súhlasila s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V podaní ústavnému súdu doručenom 31. júla 2017 sa sťažovatelia nestotožnili s vyjadrením predsedníčky okresného súdu. K veci neuviedli žiadne nové skutočnosti. Upravili jedine výšku požadovaného finančného zadosťučinenia z 5 000 € na 50 000 €. S upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažovatelia nesúhlasili.

V podaní ústavnému súdu doručenom 11. októbra 2017 sťažovatelia súhlasili s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a svoj predošlý nesúhlas v tomto kontexte vzali späť.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04, IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Podľa čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (respektíve práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľov. Pri posudzovaní vychádzal zo spisovej dokumentácie, ako aj z vyjadrení účastníkov konania.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom ide o určenie, či v žalobe označené nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva s'ťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie účastníkov tohto konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil závažné okolnosti na strane s'ťažovateľov, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označeného základného práva s'ťažovateľov, bol postup samotného okresného súdu.

Napadnuté konanie je pred všeobecnými súdmi vedené od roku 1998. S'ťažnosťou je napadnutý len jeho úsek vedený pred okresným súdom v trvaní 17 mesiacov. Ústavný súd sa z uvedeného dôvodu zamerlal na posúdenie zbytočných priet'ahov v s'ťažnosťou napadnutom úseku napadnutého konania.

Okresný súd na svoju obranu poukazuje na opakovanú práceneschopnosť vo veci konajúcej sudkyne, jej účasť na medzinárodnej konferencii, žiadosť o odročenie pojednávania právnym zástupcom jedného zo žalovaných (z 25. mája 2016) a personálnu poddimenzovanosť okresného súdu.

Podľa názoru ústavného súdu žiadosť o odročenie pojednávania bola v napadnutom úseku napadnutého konania jediným spomalením. V ostatných prípadoch bol za bezprieťahové prejednanie veci zodpovedný okresný súd. Zákonná sudkyňa bola objektívne viacnásobne práceneschopnou a prejednanie veci nebolo zabezpečené zastupujúcim sudcom, reštančná vec tak počas 17 mesiacov prejednaná nebola.

Ústavný súd už v podobných súvislostiach viackrát vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03 a v ňom citovanú predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí – a teda vykonanie spravodlivosti – bez zbytočných prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností, na ktoré predsedníčka okresného súdu poukazuje, sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia v sťažnosti žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € pre každého z nich, ktoré odôvodnili dĺžkou trvania zásahu do označeného základného práva, ich zhoršeným zdravotným stavom a pokročilým vekom, a napokon aj podvodným konaním žalovaných. Po prijatí sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie výšku požadovaného finančného zadosťučinenia zdesaťnásobili na sumu 50 000 €.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého úseku napadnutého konania, ako aj na neefektívny postup pri prejednávaní veci, berúc do úvahy nenáročný predmet konania, považoval ústavný súd priznanie sumy 1 000 € sťažovateľom spoločne a nerozdielne

za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Ústavný súd priznal s'ťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Ústavný súd priznal s'ťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (príprava a prevzatie veci, písomné podanie vo veci samej) po 147,33 €. Právny zástupca s'ťažovateľov má aj nárok na náhradu režijného paušálu 8,84 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Pokiaľ ide o stanovisko s'ťažovateľov k vyjadreniu okresného súdu sp. zn. Spr 3397/2017 zo 14. júna 2017, ústavný súd za tento úkon právnej služby náhradu trov s'ťažovateľom nepriznal, keďže stanovisko neobsahovalo nové skutočnosti relevantné pre posúdenie veci. Pokiaľ ide o účasť na ústnom pojednávaní, ústavný súd za tento úkon náhradu trov v konaní tiež nepriznal, pretože na ústnom pojednávaní nedošlo k ďalšiemu objasneniu veci. Právny zástupca s'ťažovateľov nie je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty nezvýšili. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal s'ťažovateľom, spolu takto predstavuje sumu 312,34 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľov (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2017